

Inunu

First published as *The Jini* by Wangari Wamae in [Omenana](#), 2021

Translated to Ndebele by **Thompson Ndlovu**.

Ngangileminyaka eyisifica minwembili ngesikhathi ngiqala ukuvakatshela elwandle. Kuze kufike leso sikhathi, itheku ngangilazela kumabonakude kuphela ngakho ngangijabule kakhulu ukuthi ngizantshenza emanzini amunyu akhudumala kamnandi kanye lokwakha izindlu zamadlwane ngetshebetshebe elimhlophe nke elingelasici. Sisanda kufika ethekwini umama wasithi nhlo enhlamvini zamehlo wathi, “lingadobhi lutho lapha ethekwini kumbe emanzini”.

Wayekhathazekile ngokuthi sizathwala inunu siye layo ekhaya. Ngalezonsuku, kwakungelula ukumane utshaye indiva ingqe yini ekhulunywayo uthi yinkolelo nje engelona iqiniso. ENairobi sasihlala eduze lomthakathi. Eqinisweni wayengumakhelwane, umuzi wakhe ungcelelene lowangakathi, kodwa nxa uhlala eduze lomthakathi kulendaba na ukuthi ungumakhelwane kumbe uhlala eduze lalapho ohlala khona?

Sonke isikhathi nxa ngangicabanga ngenunu, ngangibona kuyinto ehlala phakathi kwembodlela yeCoke. Mhlawumbe kungenxa yengoma leyana ethi, “Genie in the bottle” eyayisidla ubhedu ngalezonsuku. Ngangizwe kuthwa inunu ilithunzi elihamba likulandela lidala umonakalo omkhulu empilweni yakho. Ukuze likwehle lelothunzi kwakumele ulibuyisele olwandle lelothunzi eliqalekisiweyo.

Kwezinye izikhathi, nxa abake bahlangana layo besitsho, bathi inunu ingathatha umfanekiso kamangoye. Ngifikelwa luhleko mangicabanga ngohambo lwami labangane bami esalwenza sisiya eMombasa nyakenye. Kulomangoye owathanda ukuzula eduze lalapho esasihlala khona ngesikhathi sivakatshile, sasesimbiza Fatuma. Ngicabanga ukuthi sonke nje sasimesaba umangoye lowayana, zonke izikhathi nxa siphuma phandle ebusuku sasihlangana laye esithe nhlo ngamehlo akhe aluhlaza ahlabayo.

Ngasuswa ekuzuleni komcabango wami yingonyana ejwayelekile edlala andubana kwenziwe isimemezelo. Nanso isitimela singena esititshini, impelaviki yami yokudedela umzimba lokufeza inkanuko zomzimba isizaqala. Ngathwala isikhwama sami ngaphuma esitimeleni, ngezwa lomoya wami usibalenguquko ngisahamba ngiphuma esititshini sesitimela. Injalo indawo engasothekwini lolwandle, yenza umuntu azwe ngenye indlela. Yenza ukhohlwe ngezinkinga zakho zonke kube sekungathi wadalelwa ukujabula nje kuphela.

Ngasondela masinya kumtshayeli weTaxi eseduze, ngapha amathambo engqondo edlana ngizama ukubuyisa isiSwahili esicolekileyo. Imizamo yami yaphanga yabonakala ukuthi ayenelanga lapho ngikhulumisana lomtshayeli weTaxi mayelana lentengo yakhe ngoba ngangizwakala ukuthi ngivela edolobheni elikhulu iNairobi. Ngathengiswa ngamagama ami. Phela lanxa ulimi ulukhuluma kuhle kodwa nxa ungawazi amagama asetshenziswa ngabantu baleyondawo, uyezwakala sekungathi ungumuntu oyisethekeli.

Masengisehla lapho engangizahlala khona, ngamkhokhela imali yakhe umtshayeli weTaxi. Wala ukungehlisela kancane njengokucela kwami, kodwa angisazanga ngachitha ithuba ngamkhokhela yonke iphelele. Ngiselwandle, ngizizwa sekungathi ngiyinkosi. Izakwenza uzizwe ngaleyondlela iMombasa, injalo nje lanxa ulamaShilling azinkulungwane ezinhlanu nje esikhwameni sakho. Iyakugubuzela ngemfudumalo yayo ikugququzele uzibone susehlukana lokuncane khonokho olakho. Uyabuyela ekhaya ujombe kakhulu kodwa umoya wakho ujabule.

Ngathi yoko kancane, mangivuka kwasekuntambama. Ngageza ngaphuma ukuyechitha ubusuku ngisedolobheni. Eklabhini kugcwele abantu abavela eNairobi.

Ngibakhangele nje ngizimothulela okunathwayo kwami, ngiyamothula nje kangifuni kunatha kakhulu ngesikhathi esifitshane. Babanga umsindo njalo bavezithanga. Ngabahlulela enhliziyweni, ngathi angifani labo mina. Ngagubula ijazi lokuba ngumuntu waseNairobi ngesikhathi ngisehla esititshini.

Emva kwamahola ambalwa ngasengicabanga ukuya koBob. Awukaze waya ebunandini eMombasa nxa ungakaze ufike koBob. Kulapho okusa sikhona. Emva kokujanquka eklabhini, umuntu uyalapho koBob labangane bakhe, bazinathela utshwala belinde ukuphuma kwelanga. Yindawo epholileyo nje, yipaki yezimota eyaguqulwayo yenziwa indawo yokunathela elamatafula amanengi njalo kayilaphahla oluvala phezulu. Ngasondela kothengisayo ngathenga imbodlela yotshwala.

Amehlo ahlezi phezulu kwabantu abalapho ngapha ngimothula utshwala bami. Kulapho engambona khona. Ukhangele kimi, amehlo ethu ahlanguana wabobotheka. Yisimomondiya imbala okunje angikaze ngakubona selokhu ngazalwayo: ijwabu lakhe libutshelezi lilombala woluju, inwele zehla zanga ubuso nxa zombili, livithikazi libumbekile umzimba ugcwele isigqoko esiluhlaza okwama-olivi asiswenkileyo. Umbala lo kawujwayelakanga, kodwa sekungathi wenzelwe yena uqobo.

Weza ngakimi, ukhalo lwakhe ludlala kamnandi, kukhona engakuzwa kusehla ngomzimba. Ngabeka utshwala phezulu kwe-counter eduze lami ngahlikihlela izandla zami ezaseziginqile kukabhudula engangimfakile.

Sabona! NginguBinti, watsho ebobotheka lekhandla lakhe ligebele eceleni kancane.

Ngamqhawula ngazazisa kuye. Unukelela okwamakha ekhokhonathi, hatshi lawa awensukwini anganuki kamnandi. Anukelela kamnandi sekungathi yilawa adulayo enziwa yiKentaste, anukelela sekungathi ngamakukisi. Ngamthengela okunathwayo saxoxa kancane okwemizuzu engamatshumi amathathu. Angizange ngayikholwa inhlanhla yami enginxusa ukuthi ngiphume laye. Ngabhija kanye obabusele ngaqonda laye endlini yami. Uhambo lokuya endlini lwaba lufitshane kakhulu, isikhathi esinengi salolohambo ngasiqeda ngizama ukususa unwele oselunginwayizela entanyeni. Angikaze ngabanjwa ngumhedehe ngaleyondlela andubana kwamhlalokho kodwa ngakutshaya indiva lokho ngathi kwenziwa luvalo lokuthi ngangizayenza umsebenzi wekamelweni kahle na.

Sifika, ngambuza ukuba engawajabulela amanzi okunatha, wathi alungile. Ngisasematasa ngokuthatha amagilazi ngafikelwa yikuzisola ukuthi kungani ngingelakho okuphuzwayo okungcono kulamanzi. Nxa ngitshibilka ngimqhubela igilazi lamanzi, kasekho.

Endaweni yobuhle bemvelo kwaba lithunzi elisithayo, elimnyama okobusuku, kuvela okuzimbotshana okumhlophe kwamehlo. Okomzuzwana kwangathi sengisezweni elikude, ngathi khwimilili imbotshana ezimhlophe lezi zingihlabile emehlweni sekungathi zicubungula umoya wami. Ngazama ukuhamba kodwa kwehlula, kwamane kwaqhela ukuvuleka kwamehlo nje kuphela.

Nanso isiza ngakimi, igilazi elisesandleni laphunyuka lathi phaha phansi. Ngakhala okugcwele uvalo lapho ithunzi ligoqeka libumba umfanekiso wesandla esaqala ukungihahabela. Lesandla lesi esiqandayo esesingithe xhaka angisizwa ngoba ngasikhathi sinye ngibona ithunzi ligoqeka libumba umlomo. Wavuleka waba mkhulu usondela ebusweni bami kwangathi kusamlindi ongelamkhawulo ozangiginya ngitshabalale. Amadolo aphela amandla kwabamnyama yonkinto, into yokucina engayizwayo ngumkhosi omkhulu owawuzwakalela khatshana.

Ngaphaphanyiswa ngumsindo wamagagasi olwandle lokuhlaba kwelanga emzimbeni wami. Ngingaphi!? Ngavula amehlo kancane ngabona ingatsha lamahlamvu esihlahla sepalm sisithe ilanga phezulu kwamehlo ami. Ngawavula aphelela amehlo, okwalandela lapho ngumkhosi ongelabudoda phakathi. Ngangibanjelwe engatsheni zesihlahla sekhokhonathi nginqunu. Izandla lenyawo zami kwasekuginqa, lokhu kwakuyinhlayenza uma ngethukile kumbe ngisesaba. Mina-ke, ngiyazesaba indawo ezisemqongweni.

Ngatshibilika kuhle ngonanzelelo ngihlolisisa ukuthi lapho engikhona kuphezulu okungakanani. Ngikwenza lokhu ngibambelele kakhulu ogatsheni. Kulabafana abazitshonela ethekwini leli ngaphansi kwami. Bafile ngohleko.

“Lokhu yikwenza kwenunu yebusuku!” Watsho omunye wabo. Bafa ngohleko baze bahitshwa bebhansulana amadolo lasemhlane.

Bacina bengehlisile esihlahleni, emva kokungiqinisa bengisusa uvalo lokwesaba ukuwa. Omunye wabo wakhwela isihlahla esasiseduze laleso engangiganxele kuso wethula impahla zami. Indoda ephakathi laphakathi ngokweminyaka yangibuka emehlweni ngozwelo yathi ngingakhathazeki. Ngicabanga ukuthi yatshonjalo.

Ngezwa ngabafanyana abangisizileyo ukuthi ngiseKhilifi. Bathi ngibelenhlanhla ngoba kangivukanga ngisemangcwabeni njengamanye amadoda. Batshela wonke umuntu ofika lapho ngodaba lwami, phela sekuxokozela abantu bafuna ukubona ukuthi kwenzakaleni. Isidima sami abanake lutho ngaso.

Angisazange ngabuyela lendlini engangihlala khona okwaleyompelaviki ukuze ngiyethatha impahla zami. Emini nje ngasengisesitimeleni esibheke eNairobi.

Ngesikhathi ngiphaphama phezu kwesihlahla lesiyana, ngangenwa ngumqando. Lanxa kwakutshisa mhlalokho, umqando lo wahlala ngaphakathi kwami njalo ngiyazi ukuthi awusoze wasuka ngoba ngiyawuzwa emoyeni wami lanamuhla.